

► Hoofdredacteur van NRC Peter Vandermeersch op de Dam in Amsterdam. 'Als de Rode Duivels tegen Oranje spelen, supporter ik voor de Belgen.'

► Jeff van Rooij poetst zijn wagen in een woonwijk van Breda. Jeff is ondernemer, hij doet vaak zaken in België. 'Het grootste verschil? Bij jullie wordt er direct gesproken over hoeveel er onder tafel betaald kan worden.'

ergens in Nederland dol zijn op de Vlamingen, dan is het wel in de Amsterdamse grachtengordel.

"Wij hebben meer belangstelling voor Vlaanderen dan jullie denken", vertelt een redacteur bij NRC. "Ik hoor steeds meer Nederlanders zeggen dat ze niet meer naar het NOS-journaal kijken, maar naar de VRT. Omdat het zo verkleutert bij ons. Wat? Zeggen jullie precies het omgekeerde? Nou ja, misschien is het gras altijd groener aan de overkant."

Uitgerekend in het jaar waarin gevierd wordt dat België en Nederland (en Luxemburg) ooit één land waren, denkt Peter Vandermeersch erover na om zijn Belgische nationaliteit op te geven voor de Nederlandse. In het indrukwekkende gebouw waar NRC huist, zien we hem zijn dag beginnen. Een beker Douwe Egberts in de rechterhand, de voeten zelfbewust op het bureau.

Dat hij wat moe is, zegt hij even later. De avond ervoor is NRC namelijk definitief in handen van

het Vlaamse Mediahuis gegaan, en daar is achteraf nog een feestje aan te pas gekomen. De Vlamingen hebben met open mond staan kijken naar hoe dat overnameproces hier is verlopen, zegt hij. Alle tweehonderd redactieleden van NRC Media – de uitgever van NRC Handelsblad, nrc.next en nrc.nl – moesten individueel een stem uitbrengen over de vraag of ze overgenomen wilden worden door Mediahuis.

"Dat medebeslissingsrecht maakt Nederland compleet anders dan België. De Nederlandse maatschappij draait om gelijkheid, wat ook betekent dat elk individu het recht én de plicht heeft om zich zwaar te bemoeien met de maatschappij. Je schouders ophalen en je afzijdig houden bij iets wat je rechtstreeks aanbelangt, zoals het meestal in Vlaanderen gaat, wordt niet geapprecieerd."

Wellicht is die houding een gevolg van wat in de zestiende eeuw gebeurde, zegt Vandermeersch nog. De noordelijke Nederlanden schopten toen

Nederlanders houden zich aan de regels. Voor Belgen werken regels als een rode lap op een stier. Foefelen, dat moet je doen, waar en wanneer je maar kunt

de Spaanse koning Filips II buiten, terwijl de zuidelijke Nederlanden onder zijn bewind bleven. "Dit is dus niet alleen een land dat zich heeft moeten ontworstelen aan de zee door het inrichten van dijken en polders, maar dit is ook een land dat zich relatief vroeg ontworsteld heeft aan koningen en keizers."

Rode Duivels

In september woont Vandermeersch vijf jaar in Nederland. "Ik leef hier, maak deel uit van het maatschappelijk debat, en voel me hier heel goed. Maar je Belgische identiteitskaart opgeven, dat is toch een grote stap. Mijn roots liggen in West-Vlaanderen, ik spreek met een Belgisch accent, en als de Rode Duivels tegen Oranje moeten voetballen, supporter ik voor de Belgen."

Zou Vandermeersch ooit een Nederlander kunnen worden, vragen we aan enkele journalisten op de NRC-redactie. "Als je kijkt naar de stelligheid waarmee hij dingen gedaan krijgt, is hij veel Nederlander dan de meeste Nederlanders", luidt het subtiele antwoord van een journaliste. "Dat Vlaams klinkt wel vriendelijk en warm, maar het doet de boodschap soms des te harder overkomen. Aan de andere kant zou het voor ons een verarming zijn als hij helemaal Nederlands wordt. Het is net goed dat Peter dat andere in het bedrijf brengt."

"Ik vind dat hij een grote stap gezet heeft in de richting van de Nederlanders en hun polderen, maar nogal wat mensen op de redactie vinden van niet", zegt een andere redacteur. "Nederlanders hebben lak aan hiërarchie. Peter kan wel denken dat hij al veel meer rekening houdt met zijn redactie dan in het begin, voor veel journalisten hangt hij nog altijd veel te veel de grote baas uit."

Eindeloos veel koeien

Amsterdam is Nederland niet. Dat beseft je des te meer als je enkele tientallen kilometers verder het land inrijdt. De bruisende grachtengordel en het hippe stadsleven maken plaats voor orde, regelmaat en eindeloos veel koeien in het strakke landschap. Even geeft het rust, maar voor een Vlaming die het gewend is om zijn weg te zoeken tussen wanorde en buitenissigheid, wordt zoveel netheid al heel vlug dodelijk beklemmend.

Die contrasterende ruimtelijke ordening is slechts één uiting van een fundamenteel verschil tussen Vlamingen en Nederlanders.

"Nederlanders zijn gezagsgetrouw", zegt Geert Hofstede. En hij lacht: "Wat meteen impliceert dat Belgen het niet zijn."

Hofstede geniet internationale bekendheid op het gebied van interculturele studies, en was vroeger docent aan de universiteit van Maastricht. Hij woont in Velp, een plaats in de provincie Gelderland die niet overloopt van esthetiek. Maar we zijn hier niet voor franjes, we zijn hier voor verklaringen. Hofstede is duidelijk: Vlamingen en Nederlanders lijken veel minder op elkaar dan Vlamingen en Walen. De oorzaak daarvan? Geschiedenis.

In het Romeinse Rijk – dat in het noorden begrensd werd door de Rijn, waardoor enkel de huidige zuidelijke Nederlandse provincies Brabant en Limburg er deel van uitmaakten – draaide alles om de topdown-verhouding tussen de keizer en de bevolking. "Het Nederland van de Germanen was daarentegen veel meer gedecentraliseerd. In plaats van één grote baas waren er vele kleine bazen met wie je moest samenwerken. Die grens van het Romeinse Rijk loopt er nog steeds. Alleen is het een beetje verwarrend dat ze niet samenloopt met de taalgrens."

Met andere woorden: het is niet omdat je een taal deelt, dat de psyche van een land dezelfde is. Nederlanders houden zich aan de regels, of dat nu snelheids- of bouwkundige regels zijn, betalen hun belastingen correct, en plegen overleg tot ze erbij neervallen. Voor Belgen werken regels net als een rode lap op een stier. Foefelen, dat moet je doen, waar en wanneer je maar kunt.

Overigens is het nog maar de vraag of Vlaanderen en Nederland daadwerkelijk een taal delen. Vandermeersch: "Bij de overname van NRC door Mediahuis moest de redactieraad daarover schriftelijk advies geven, en toen ik het concept van dat advies las, stond in een van de laatste alinea's letterlijk: 'We spreken grotendeels dezelfde taal.' Ik wist niet wat ik las! Grotendeels? Mijn drie adjuncten zagen het probleem niet, en vonden dat woord 'grotendeels' uitstekend passen. (lacht) We hebben er nog een uur over gediscussieerd, en uiteindelijk heb ik de strijd gewonnen, want in de definitieve versie van het advies stond uiteindelijk

'Hoewel er weliswaar verschillen zijn in omgang en communicatie, spreken we dezelfde taal.'

Typische woonwijk

Is min of meer dezelfde taal spreken ook een reden om de landsgrenzen op te heffen? In orangistische kringen zou men niet liever hebben. We zijn al zulke kleine landen, hoor je daar, we zouden onze stempel veel meer kunnen drukken als we één gebied vormden.

Niet doen, waarschuwt Geert Hofstede. Zoiets zou niet alleen onzinnig zijn, het zou zelfs schadelijk kunnen zijn. "Aan de geschiedenis kun je niks veranderen. We kunnen natuurlijk een heleboel dingen samen doen, en een Belg kan als individu feilloos de Nederlandse nationaliteit aannemen, maar de Belgische nationale cultuur zal nooit dezelfde zijn als de Nederlandse."

Niet als je denkt dat je het begrepen hebt, kom je enkele dagen later in Breda terecht. In zo'n typisch Nederlandse woonwijk – waar de huizen allemaal krek hetzelfde zijn, en de mensen je vriendelijk begroeten op straat – zit Jeff van Rooij geknield bij zijn auto. De velgen aan het poetsen, de lak wat aan het bijwerken. Moeite om zijn punt te maken heeft hij niet. Hij is tenslotte een Nederlander. Maar wel een die heel dicht bij België woont.

Of hij het niet jammer vindt dat alle huizen hier precies hetzelfde zijn? "Elk huis is toch anders, hoor. Toen mijn vrouw en ik dit huis kochten, hebben we gelijk de woonkamer een meter breder gemaakt, ziet u?"

Het huis moet nu ongeveer 300.000 euro waard zijn, vertelt Jeff trots. De halfpopen bebouwing (een 'twee-onder-een-kapwoning' noemen Nederlanders dat) hoort tot de betere categorieën van huizen in Nederland, zegt hij. Ach, hij ziet ook wel dat het in België groter wonen is. En ja, dat is aardig. Maar aan de andere kant hoeft hij tenminste zijn gras niet af te rijden. En kan hij in de plaats daarvan met zijn boot gaan varen. Plots wijst hij in de verte naar de overkant. "U bevindt zich hier aan de goede kant van de buurt, dat had u zelf ook vast al gezien. Hebt u gemerkt hoe daar aan de andere kant de gordijnen voor de ramen hangen? Werken doen die mensen niet. Ja, dat weet ik, want in de winter, als het gesneeuwd heeft, zie je er 's morgens nooit bandensporen in de sneeuw. Maar Mercedesen hebben ze wel. Wat mij betreft zouden ze dat schorriemorrie van de overkant eens naar het Sint-Jan Berchmanscollege in Antwerpen mogen sturen. Ik ben daar zelf ook naar school geweest. Uitstekend om wat goeie ouderwetse Belgische discipline aan te leren! Dat de Nederlanders in plaats van discipline meer individualiteit en zelfbewustzijn hebben meegereggen in hun opvoeding? Kan best zijn. Maar individualiteit, wat ben je ermee? Het is in Nederland toch nog steeds dezelfde rotzooi als vijftig jaar geleden."

Jeff is ondernemer, hij doet vaak zaken in België. "Het grootste verschil? Bij jullie wordt er direct gesproken over hoeveel er onder tafel betaald kan worden. Ongeloflijk. Nu ja, ik snap het ook wel. Ik zeg altijd: wij ondernemers hebben de plicht om zo weinig mogelijk belastingen te betalen (bulderlach)."

► Maandag aflevering 2:

Wie is nu eigenlijk het gisland?

► Dinsdag aflevering 3:

Hoe kijkt een Vlaams-Nederlands koppel naar beide landen?

Koning Willem I

Nog voor het Congres van Wenen definitief afgerond was, riep Willem I zichzelf op 16 maart 1815 uit tot koning van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Zijn gebied omsloot het huidige Nederland, België en Luxemburg.

Vijftien jaar lang zou het Verenigd Koninkrijk standhouden, tot België in 1830 onafhankelijk werd. Het traditionele beeld van Willem I is dat het een autoritair bestuurder was, die met zijn taalpolitiek en controle op de kerk de zuidelijke katholieken én liberalen tegen zich in het harnas joeg. Nochtans was niet heel Vlaanderen tegen de toenmalige koning. Al was het maar omdat hij een grote stimulans gaf aan de economie, de wetenschappen en het Nederlandstalige onderwijs in het zuidelijke deel van zijn koninkrijk.

